

Dér Ádám – Lencsés Ákos

ŐSZI INFORMÁCIÓS NAPOK AZ AKADÉMIAI KÖNYVTÁRBAN

KIADÓK BEMUTATKOZÁSA
AZ EISZ TAGKÖNYVTÁRAI SZÁMÁRA

A képen: Réffy Balázs (Akadémiai Kiadó). Fotó: EISZ titkárság

Jan Luprich (EBSCO). Fotó: MTA/Szigeti Tamás

◆ Az MTA Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK) keretein belül működő Elektronikus Információszolgáltatás Nemzeti Program (EISZ) legfontosabb feladata, hogy támogassa a magyar könyvtárak hozzáférését elektronikus nemzetközi és hazai tudományos és közművelődési tartalmakhoz. Az EISZ előfizetői köre egyéni előfizetőknél kedvezőbb árakkal tudja biztosítani egy-egy adatbázis elérését, illetve a szerződésekkel járó közbeszerzési adminisztrációt is átvállalja az intézményektől.

2015 szeptemberében és októberében az EISZ titkársága kiadókkal közösen rendezvénysorozatot tartott *Őszi információs napok az Akadémiai Könyvtárban* címmel. A sorozat legfontosabb célja az volt, hogy a kiadók be-

mutathassák új fejlesztéseiket, adatbázisaikat, tartalmaikat, szolgáltatásaikat. A rendezvényeken részt vett a Cambridge University Press, a Thomson Reuters, az EBSCO, a JSTOR, a ProQuest, a Brill, a De Gruyter, az Akadémiai Kiadó, az Elsevier, az Oxford University Press, a Gale, a Wolters Kluwer és a Taylor & Francis.

Cambridge University Press

2015. szeptember 14-én délelőtt, a programsorozat első előadásán a Cambridge University Press képviselői előadásaikban bemutatták a Cambridge Journals Online adatbázisban elérhető folyóiratokat, az adatbázis felületét, külön kitérve a felhasználók és a könyvtárosok által használható funkciókra.

Thomson Reuters

Még aznap délután, a Thomson Reuters rendezvényén *Tóth Szász Enikő* és *David Horky* beszélt a Web of Science (WoS) platformról, bemutatva annak történetét a kezdetektől napjainkig. Előadásukban ismertették az ősz folyamán életbe lépő újdonságokat, és felvázolták a fejlesztési terveket a jövőre nézve. Kitértek a Web of Science-ben indexelt folyóiratok kiválasztásának gyakorlatára, beszéltek a kutatási adatoktól a folyóiratokon és könyveken át a szabadalmakig terjedő egyes részgyűjteményekről, bemutatták a kereső használatát, a keresési eredmények szűkítési lehetőségeit, illetve azok további elemzési módjait.

Az előadásban hosszasan taglalták a tudományértékelést segítő InCites platformon használt *highly cited*, *hot paper* és *research front* fogalmak definícióját, illetve bemutatták a rendszerben leginkább használatos összehasonlító mutatószámok, továbbá a „befolyás” és a „produktivitás” számítási és normalizációs módjait.

Ezen felül beszéltek még a WoS platformon elérhető támogató eszközök, az EndNote Basic és a ResearcherID használatáról. Bemutatták a szerzői szintű elemzéseket nyújtó WoS profiles oldalt, illetve a teljes körű kutatás-nyilvántartási, CRIS-jellegű rendszer, a Converis működését.

Soós Sándor, az MTA KIK Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály (TTO) vezetője az InCites tudományértékelésben betöltött szerepét

emelte ki. Beszélt az egyes tudományometriai mérőszámok közötti különbségekről, illetve ezen mutatók kapcsolatáról és praktikus használatáról. Egy TTO-elemzés példáján az InCites „észszerű” alkalmazását mutatta be, és hangsúlyozta, hogy az InCites a „végefelhasználó” szempontjából akkor hasznos eszköz, ha szakember közvetítésével alkalmazzák: szakszerű használata hatékony támogatást biztosít a tudomány-metria művelőinek széles körű elemzések, kutatásértékelési feladatok elvégzéséhez is.

Soós Sándor (MTA KIK). Fotó: MTA/Szigeti Tamás

EBSCO

Szeptember 17-én az EBSCO ünnepelte magyarországi működésének tizenötödik évfordulóját. *Jan Luprich*, az EBSCO regionális képviselője röviden ismertette az EBSCO, a mára már több mint kétszáz ezer ügyféllel rendelkező cég történetét, és bemutatta a konzorciumi előfizetések tartalmát. Később rátért az újdonságokra, az adatbázisok technoló-

David Horký (Thomson Reuters). Fotó: MTA/Szigeti Tamás

giájára, ismertette az EBSCO folyóirat- és e-könyv licenclési irányelveit, és felvázolta az EBSCO tervezett jövőképét is.

Téglási Ágnes, az MTA KIK főigazgató-helyettese előadásában bemutatta a magyarországi elektronikus tartalomszolgáltatás történeti háttérét, és statisztikákkal illusztrálva az EBSCO közreműködését a könyvtárak és a kiadók együttműködésében, méltatva a cégnek már a kezdetektől jelenlévő hatását az országban.

Nagy Zsuzsanna, a Budapesti Corvinus Egyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltár főigazgatója a Corvinus Egyetem, *Barbora Katolická* pedig a csehországi könyvtári konzorcium példáján keresztül mutatta be az EBSCO-tartalmak értékét.

A napot *Tomas Bacik* előadása zárta a további adatbázisokról, illetve az EBSCO mint tartalomszolgáltató által Magyarországon képviselt egyéb konzorciumokról (MathSciNet, Nature, Science, Project Muse, Wiley, IEEE).

JSTOR

Szeptember 24-én *Colleen Campbell*, a JSTOR európai képviselője prezentációjában bemutatta a JSTOR küldetését, az adatbázis magyar intézményi használati statisztikáit, illetve a JSTOR platformjának új fejlesztéseit. Mint azt elmondta, a JSTOR folyamatosan fejlődő digitális könyvtár, amely könyvtárakkal és kiadókkal közreműködve biztosít hozzáférést fontos elektronikus tartalmakhoz, világszerte közel tízezer intézmény számára.

Colleen Campbell a prezentációjában különös figyelmet szentelt a JSTOR Essential Collection bemutatására, amely az Arts & Sciences sorozat első öt gyűjteményéből tartalmazza negyvenöt tudományterületet legfontosabb, közel hétszáz folyóiratát.

ProQuest

Szintén szeptember 24-én, délután *Czeplédi Éva* és *Michael Leuschner*, a ProQuest képviselői bemutatták a portfóliójukhoz tartozó legfontosabb adatbázisokat: a ProQuest Centralt, a Sci-Tech Collectiont, a Dissertations and Theses Abstractsot, a Periodicals Archive Online-t, a Literature Online-t, az e-könyv gyűjteményüket, illetve a Summit, a cég felfedező szolgáltatását.

Brill és De Gruyter

A Brill és a De Gruyter szolgáltatásai eddig nem szerepeltek az EISZ-elő-

Jacek Lewinson. Fotó: EISZ titkárság

fizetőknak nyújtott kínálatban. Október 1-jén a kiadók képviselőjében *Jacek Lewinson* bemutatta a Brillnek a bölcsészettudomány – elsősorban a történeti és a kelet-kutatások – területén használható szolgáltatásait. A Brill több száz tematikus csomagba rendezve kínálja digitális gyűjteményeit, amelyek között szerepel a magyar reformációt az Országos Széchényi Könyvtár anyagából száz kötettel bemutató csomag is. Ezen túl a kínálat bőségesen lefedi az iszlám, a héber, a kínai, az amerikai és az európai kultúra történeti vonatkozásait is.

Alina Beller a De Gruyter folyóiratait és e-könyveit ismertette, kiemelten koncentrálva a nyelvészeti szakirodalomra. A kiadó huszonnégyezer kötetes e-könyv gyűjteményéből minden megrendelő maga válogathatja a felhasználói számára legérdekesebb címeket. A De Gruyter több nagy egyetem – többek közt a Columbia és a Harvard – kiadójával együttműködve igyekszik az e-könyvek kínálatát magas szinten tartani.

Akadémiai Kiadó

Október 1-jén délután az Akadémia Kiadó digitális szolgáltatásait a kiadó vezetője, *Réffy Balázs* mutatta be. A kiadó teljes tudományterületet lefedő folyóiratai között huszonkét impaktfaktorral rendelkező kiadvány található. Az EISZ-en keresztül hozzáférhető folyóiratok köre 2016-ban orvosi címekkel bővül, így az *Orvosi Hetilap* is elérhetővé válik. Az előadó beszélt a kiadó Open Access (OA) stratégiájáról is, amely valamennyi folyóiratban lehetőséget biztosít a hibrid OA-kiadásra, és ehhez az EISZ előfizetői körének intézményei számára OA-bónuszra is lehetőség nyílik. Újra gondolták az online felületet is, és az Atypon tartalomkezelő segítségével már mobileszközök számára is felhasználóbarát felületet biztosítanak. A folyóiratok mellett az EISZ-kör a huszonnégy szótárat tartalmazó csomagra fizethetett elő 2015-ben, ebben szerepel *A magyar helyesírás szabályai* tizenkettedik ki-

Téglási Ágnes (MTA KIK). Fotó: MTA/Szigeti Tamás

adása. Az előfizető intézmények számára Shibboleth segítségével a folyóiratok és a szótárak esetében egyaránt bevezették a távoli hozzáférés lehetőségét. Az EISZ-előfizetők számára új lehetőség a Magyar Elektronikus Referenciaművek Szolgáltatás (MERSZ), amely természet-, társadalom-, bölcsészeti-, gazdaságtudomány területén alapvető kézikönyveket tartalmaz. Az EISZ előfizetői 2015 végén ingyenesen tesztelheték a MERSZ-t.

Elsevier

Az október 7-ei szerkesztői szemináriumot követően, október 8-án az Elsevier munkatársai több előadásban számoltak

be a kiadó szolgáltatásairól. *Pavel Milosevic* az e-könyvekből összeállított csomag kapcsán beszélt a könyvek szerepéről a tudományos életben: a tanulmányokhoz és a folyóiratcikkekhez képest kifejezetten a bölcsészettudomány területén elmélyültebb, átfogóbb eredmények közzétételére alkalmasak. Emellett az oktatásban is a könyvek töltenek be nagyobb szerepet a folyóiratcikkekkel szemben. Így a könyvtári tájékoztató munka során is a megfelelő helyen kell kezelni az e-könyveket. A ScienceDirecten keresztül több mint harmincezer – főleg az élettudományok területén megjelent – könyvhöz lehet hozzáférni. Lengyelország, Románia, Szerbia, Csehország és Magyarország példáin keresztül a kiadó munkatársai rámutattak arra, hogy a Scopus adatai alapján jobb eredményeket érnek el a tudományos kutatás területén azok az országok, ahol a kutatók jelentősebb e-könyvtárhoz férnek hozzá. Magyarországról 2014-ben mintegy száz-húszezer hozzáférési kísérletet regisztráltak olyan e-könyvekhez, amelyekre a felhasználónak nem volt előfizetése. A kiadó lehetőséget biztosít arra is, hogy az intézmények maguk válogassák össze az e-könyvcsomagok egy részét, illetve egyéves alkalmazás után a használati statisztikák ismeretében döntsenek arról, hogy mely címeket szeretnék véglegesen megvásárolni.

A Mendeley bemutatásánál *Lucie Boudova* a kutatásszervezési és -támogatási lehetőségekről beszélt. A megfelelően összehangolt kutatói tevékenység mindenki számára hatékonyabbá

teszi a tanulás és a kutatás folyamatait. A Mendeley felhasználói között a magyar kutatók egy százalékot képviselnek. A szoftver alapváltozata magánszemélyek számára ingyenesen használható.

Az Elsevier bemutatóján a MTA KIK Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály vezetője, Soós Sándor előadást tartott a nagyobb hivatkozásgyűjtő adatbázisok és a hozzájuk kapcsolódó értékeléstámogató eszközök összehasonlító elemzéséről. A Scopus–SciVal és a Web of Science–InCites egyaránt rendelkezik előnyökkel és hátrányokkal. A két rendszer hasonló és korszerű mérőszámrendszert kínál, de eltérő adathalmazra vonatkozóan, ami legfőbb különbségüket adja. A Scopus több folyóiratot dolgoz fel, míg a WoS inkább a „minőségi” folyóiratokat részesíti előnyben. Érdekes eredmény, hogy a Scopus lényegesen nagyobb folyóirat kínálatából a hivatkozások elsősorban azokra a folyóiratokra irányulnak, amelyek mindkét adatbázisban szerepelnek. Tehát ebből a szempontból a „jelentős” folyóiratok adatait mindkét adatbázis feldolgozza. Mindkét értékeléstámogató rendszer számos hasznos lehetőséget kínál a felhasználóknak, azonban kerülni kell a felületes alkalmazást, ami tudományometriai szempontból félrevezető lehet. Elmélyültebb használathoz mindenképpen érdemes tudományometriával foglalkozó szakértő segítségét kérni. Ugyanígy a szakértő segíthet abban a kérdésben is, hogy egy adott feladat megoldásához melyik adatbázis a jobb választás.

Oxford University Press

Október 8-án délután az Oxford University Press munkatársai mutatták be a kiadó szolgáltatásait. Az alapos felhasználói tréningen a legapróbb részletekig megismerhette a hallgatóság az adatbázisok kezelését, a keresési és alkalmazási lehetőségeket. A kézikönyvek és folyóiratok mellett elsősorban a bölcsészettudomány területén a Grove Art Online és a Grove Music Online használatával ismerkedhettek meg a jelenlevők. A kiadó 2015 októberében és novemberében ingyenes próbáhozáférést biztosított több EISZ-tagintézmény számára az Oxford Reference, az Oxford Scholarship Online, az Oxford Handbooks Online és az Oxford Journals Online gyűjteményekhez.

Gale

Október 13-án *Chris Houghton*, a Gale Cengage képviselője két, az irodalomtudomány területén hasznosítható gyűjteményre koncentrált. A Literature Resource Center (LRC) százhuszezer teljes szövegű kritikai tanulmányt és mintegy ötszáz teljes szövegű folyóirat mellett több mint százötvenezer szócikket tartalmaz a Contemporary Authors és a Dictionary of Literary Biography című kiadványokból. Az LRC hamarosan új, keresőbarát és mobiltelefonra optimalizált felülettel lesz elérhető. Az Artemis Literary Sources az LRC mellett további kiegészítő lehetőségeket kínál, amelyek a hallgatók, kutatók szakirodalomban való eligazodását hivatottak segíteni.

A Gale több mint kétszáz digitális csomagot kínál előfizetőinek. Ezek közt olyan hatalmas gyűjtemények is szerepelnek, mint a British Library XVIII. századi kiadványainak nagy része digitális változatban, vagy a *The Times* kétszáz éves archívuma. Olyan kéziratok és bizalmas gyűjtemények digitális anyaga is elérhető egy-egy csomagban, mint a Chatham House politikatörténeti archívuma vagy a British Library kéziratgyűjteményének jelentős része.

Wolters Kluwer

2015. október 20-án a Wolters Kluwer orvostudományi forrásait mutatták be a kiadó munkatársai. Az OVID felülete folyóiratok, könyvek, adatbázisok tartalmában biztosít lehetőséget a keresésre, a Lippincott Williams & Wilkins csomag pedig kétszáznyolcvan orvosi folyóiratot tartalmaz. *Grzegorz Proszczuk* beszámolt a kiadó Open Access stratégiájáról is, amelynek köszönhetően háromszázötven folyóiratban eddig több mint százezer tanulmány jelent meg szabad hozzáféréssel. A kiadó emellett e-könyvekhez és az orvosi és oktatói gyakorlatban nélkülözhetetlen multimédiás lehetőségekhez is biztosít hozzáférést. Ez utóbbihoz sorolható az Acland's video atlas of human anatomy, a Bates' visual guide to physical examination és a Visible body 3D gyűjtemény, amelyek felhasználói felületét egy élő demonstráció keretében *Michael Fanning* mutatta be a jelenlévőknek.

Taylor and Francis

Október 20-án délután a Taylor & Francis képviselői tartottak tájékoztatót a tudományos publikálás alapvető kérdéseiről. A műfaji jellemzők és a publikálás alapvető kérdései mellett az érdeklődők praktikus, könnyen követhető, jó tanácsokat kaptak, és betekintést nyerhettek a publikálási folyamatokba. A megfelelő folyóirat és téma kiválasztása, az irodalomkutatás és a tudományometriai mérőszámok, az etikai kérdések és a referátumkészítés mellett az Open Access kérdésköre is szóba került a képzésen. Az előadók nem álltak meg a folyamatban a tanulmány megjelenésének időpontjánál: kitértek a publikáció hatásának és használatának optimalizálásához segítséget nyújtó ötletekre is.

A rendezvénysorozaton elhangzott előadások vetítéseit hozzáférhetővé az EISZ Titkárság honlapján, a <http://eisz.mtak.hu/oin-osszefog/> címen. A visszajelzések alapján könyvtárosok és kiadói munkatársak egyaránt hasznosnak ítélték a rendezvénysorozatot, amely jó rálátást nyújtott a nemzetközi szakirodalom trendjeire, a kiadói kínálatok sokszínűségére és segítette a könyvtárak munkatársait annak eldöntésében, hogy olvasói körük legjobb kiszolgálásához melyik lehetőségeket válasszák. ■